

Hikaye Konu Anlatımı 9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı 2. Ünite

Bu ünite de hikâyeyi, hikây e türlerini, anlatım biçimlerini ve anlatım tekniklerini öğreneceğiz.

2. ÜNİTE

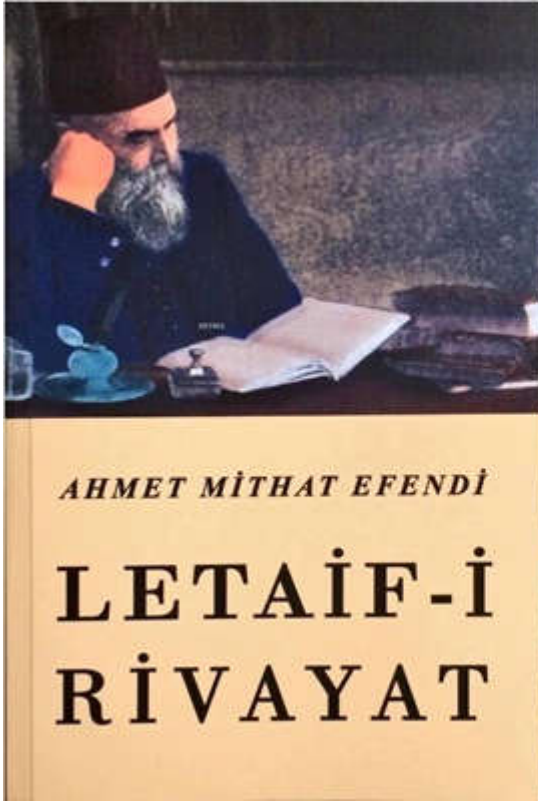
HİKÂYE

Hikâye nedir?

Hikâye yaşanmış ya da yaşanabilir olayların kişi, yer ve zamanla anlatılmasıdır. Batılı anlamda hikâye edebiyatımıza Tanzimat Dönemi'nde girmiştir. Ama hikâye anlatma daha önceleri de edebiyatımızda vardı. Örneğ in İslamiyet öncesinde destanlar, masallar hikâye etme yoluyla aktarılıyordu. İslamiyet'i kabul ettikten sonra Dede Korkut Hikâyeleri, halk hikâyeleri ve mesneviler modern hikâyenin yerini tutmaktaydı.

Dünyada edebiyatında ilk hikâye Boccaccio'nun Decameron adlı eseri olarak kabul edilir.

Bizim edebiyatımızda ise Batılı anlamda ilk hikâye Ahmet Mithat Efendi'nin Letâif-i Ri-Vâyât'idir. Ahmet Mithat bu eserinde geleneksel tiyatromuz olan meddahlıktan çokça yararlanmıştır. Bu yüzden teknik anlamdan zayıftır diyebiliriz. Teknik anlamda güçlü ilk eserimiz ise Samipaşazade Sezai'nin Küçük Şeyler adlı eseridir.

Hikâyenin Bölümleri

Hikâye kompozisyon yazarken kullandığımız giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine benzer bölümlerden oluşur. Hikâyede bu bölümlerin ismi **serim, düğüm ve çözüm**dür. Hikâyeyi bir ipe benzetebiliriz. Önce ipi açarız ve sereriz bu bölüme serim bölümü diyoruz. Yani hikâyeye giriş yaparız. Zamanı, kişileri ve yeri tanıtır, tasvir ederiz. Daha sonra ipe düğüm atarız. Bu bölüme de düğüm bölümü adını veriyoruz. Yani bu bölümde olayları düğümleyerek okuyucuyu meraklandırıp soru sorduruyoruz. Son olarak da attığımız düğümleri çözüyoruz. Bu bölüme de çözüm bölümü denmektedir. Okuyucunun merak ettiği soruların cevabını vererek hikâyeyi bitiriyoruz.

Hikâyenin Unsurları

Hikâyede dört unsur vardır bunlar **kişi, yer, zaman ve olay**dır. **Anlatıcı, bakış açısı ve çatışma** da diğer unsurları arasındadır.

Hikâyede **kişileri karakter ve tip olarak ikiye ayırabiliriz**. **Karakter** kendine has özellikler gösteren bireylerdir. Olaylar karşısında farklı davranırlar. **Tip ise toplumun bir kesiminin özelliklerini taşır**. Kendine has özellikler yoktur. Karakter daha derindir tip ise daha yüzeyseldir. Tipe örnek verebilecek olursak Kemal Sunal'ın oynadığı filmlerde hep bir tipi canlandığını görürüz. Toplumun bir kesiminde var olan kişilerin bütün özelliklerini bünyesinde barındırır, onlar gibi davranır. Ya da son dönem aşk dizilerindeki zengin erkek ve fakir kızların özellikleri hep aynıdır. Pek bir değişiklik göstermezler. Bu yüzden aşk dizilerindeki başrollerin hepsi tip özelliği gösterirler.

Tanzimat döneminde hikâye ve romanlarda kahramanlar karşımıza genellikle tip olarak çıkarlar. Hep bir kesimi temsil ederler. Daha sonraları hikâyelerde karakterler görünmeye başlanır.

Hikâyede yer olayın geçtiği mekândır ve genellikle de mekân sayısı çok değildir. Çünkü hikâyede **zaman aralığı dar**dır. Dar olan bu zaman aralığında mekân sayısı da sınırlı olacaktır.

Hikâyede zaman yukarıda da belirttiğimiz gibi romana göre daha dardır. Olaylar kısıtlı bir zamanda gerçekleşirler. Bazen zaman belirtilmese de hikâyedeki olaylardan zamanın hangi zaman olduğunu çıkarmamız mümkündür.

Olay ise hikâyenin bel kemiğidir. Ama yine romanda olduğu gibi çok fazla sayıda olay yoktur. **Olayların da sayısı sınırlıdır.**

Hikâyede anlatıcı dediğimiz zaman hikâyeyi bize anlatan kişi aklımıza gelmelidir. İki şekilde anlatıcı vardır. Birinci anlatıcı olayı birinci kişi ağızıyla anlatır. Ben yaptım, ben geldim gibi cümleler vardır. Diğer anlatıcı ise hikâyeyi üçüncü kişi ağızıyla anlatır. Bu anlatımda ise cümleler o geldi, o yaptı şeklindedir.

Hikâyede bakış açıları ise anlatıcının neyi ne kadar bildiğiyle alakalıdır. **Bakış açıları üçe ayrılır.**

Birinci bakış açısı **kahraman bakış açisidir.** Burada anlatıcı bizzat kahramanın kendisidir. Olaylardan etkilenen kahraman aynı zamanda anlatıcımızdır. Bu bakış açısını ayırmak kolaydır kullandığı dil birinci kişi ağızıdır çünkü.

İkinci bakış açısı ise **gözlemci bakış açisidir.** Burada anlatıcı bir yerden bütün her şeyi gözlemler niteliktedir. Uzaktan bir gözlemci olarak hikâyeyi anlatır. Ve kahramanların başından geçenleri gözlemlediği kadar aktarır. Burada anlatıcı üçüncü kişi ağızıyla olayları anlatır.

Üçüncü bakış açısı **ilahi bakış açisidir.** Bu bakış açısında yine üçüncü kişi ağızı kullanılır. Gözlemci bakış açısından ayrılan noktası ise anlatıcının bu bakış açısında bir tanrı gibi her şeyi biliyor olmasıdır. Bu bakış açısını tespit etmek için metni dikkatli okumamız gerekmektedir. Yoksa gözlemci bakış açısıyla karıştırabiliriz. Anlatıcı kahramanda gözlemlenmeden ya da kahramanın ağızından söyletmeden kahramanın düşüncelerini ve duygularını biliyorsa bu bakış açısını kullanmış demektir.

Yüzünden mutsuz olduğu belliydi dediğimiz zaman burada gözlem yağmış oluruz. Çünkü yüzündeki ifadeden onun mutsuzluğunu anlarız. Bu yüzden burada gözlemci bakış açısı vardır diyebiliriz. Annesinin hastalığını düşündüğü için çok mutsuzdu dediğimiz zaman ilahi bakış açısını kullanmış oluruz. Çünkü burada kahramanın düşüncelerini biliyoruzdur.

Hikâyede bir başka önemli unsur ise **çatışma**dır. Çatışma olayın çıkış noktasını oluşturur. Çatışmada ortaya konulan zıtlık sayesinde olaylar ilerler ve hikâyeye tamamlanır. Tanzimat Dönemi'nde çatışmalar genellikle yanlış Batılılaşmış tip ve batılılaşmayı doğru anlamış tip şeklindedir. Bunun yanında sıkça kullanılan çatışmalar halk aydın çatışması, eski yeni çatışması, iyi kötü çatışması, zengin fakir çatışmalarıdır.

Hikâye Türleri

Genel olarak hikâye türleri **olay ve durum hikâyesi** diye ikiye ayrılır.

Olay hikâyesinde olay ön plandadır. Okuyucuya soru sordurulur ve okuyucu "Acaba şimdi ne olacak?" diye düşünür ve merak eder. Bu türde serim, düğüm, çözüm bölümlerine uyulur. Olay çok önemli olduğu için kahramanlar detaylıca işlenmez bu yüzden yüzeyseldir.

Dünya edebiyatında bu türün temsilcisi Mopasant'tır. Türk edebiyatında ise **Ömer Seyfettin** en ünlü olay hikâyesi yazarlarımızdandır.

Durum hikâyesinde ise olay ya yoktur ya da hikâyede çok önemli bir yere sahip değildir. Bu hikâye türünde durumlar vardır ve bu durumlar karşısında insanın duygu ve düşünceleri derinlemesine işlenir. Bu yüzden durum hikâyesinde kahramanlar detaylı bir şekilde okuyucuya aktarılır. Serim, düğüm, çözüm bölümlerine uyulmaz. Durum hikâyesinde genellikle son yoktur. Son okuyucunun hayal gücüne bırakılır.

Dünya edebiyatında durum hikâyesinin temsilcisi **Çehov'dur.** Türk edebiyatında ise **Sait Faik Abasıyanık ve Memduh Şevket Esendal** önemli durum hikâyecilerimizdendir.